

СЕКЦІЯ 5. МЕНЕДЖМЕНТ

Федорко Д. І.

здобувач вищої освіти,

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

м. Харків, Україна

Науковий керівник: Тешева Л. В.

доктор економічних наук, професор,

професор кафедри економіки та менеджменту,

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

м. Харків, Україна

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-366-1-22>

ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА

Процес виробництва економічних благ, що відбувається на виробничому підприємстві передбачає здійснення цілого ряду функціональних видів діяльності. Ефективна координація різних видів діяльності є запорукою успішності діяльності будь-якого суб'єкта господарювання. Однак координація такого характеру можлива лише за умови комплексної оцінки стану системи в цілому та кожного її складового елемента зокрема. Показником, що задовольняє такі вимоги є категорія економічного потенціалу.

Серед наукового співтовариства до даного часу не сформувалось єдиного бачення сутності економічного потенціалу. Різні автори підходять до визначення даної дефініції, виходячи із різних позицій, по різному описують і його структуру і процес оцінки. Декілька із найбільш поширених визначень категорії «економічний потенціал» наведено в табл. 1.

Таким чином можна відзначити, що на поточний момент у науковій літературі панує три підходи до визначення категорії «економічний потенціал». За першого підходу дана категорія визначається, як сукупність ресурсів. За другого, як комплекс можливостей. За третього, як цілісна система. На нашу думку, саме такий підхід є найбільш послідовним і дає зрозуміти, що наявність лише ресурсів, без

відповідних можливостей ще не дає змоги досягти стратегічних цілей та мети діяльності.

Таблиця 1

**Підходи до визначення категорії
«економічний потенціал підприємства»**

Автор	Визначення	Ключові слова
Н. В. Масшкова-Кравченко [4, с. 114]	Сукупність необхідних для функціонування та розвитку різних видів ресурсів	Сукупність ресурсів
А. І. Орехова [5, с. 310]	Найбільш ефективне використання сукупних можливостей, ресурсів та резервів підприємства для досягнення максимально досяжного стану економічної системи.	Можливості, ресурси та резерви
Т. Гулик, О. Чупахін [1, с. 91]	Комплексне відображення наявних та майбутніх можливостей підприємства, що можуть бути максимально використані в господарській діяльності.	Наявні та майбутні можливості

Джерело: створено автором

Аналіз різних підходів до трактування даного поняття дає змогу сформуванню синтезованого визначення. Відтак, економічний потенціал підприємства – це система наявних та потенційних ресурсів і можливостей, використання яких дозволяє досягти стратегічних цілей діяльності суб'єкта господарювання.

Прикладний характер категорії економічного потенціалу підприємства полягає у можливості комплексної оцінки ефективності всієї господарської діяльності суб'єкта господарювання із подальшим виявленням потенційних точок зростання, тобто більш повного використання наявних ресурсів та виявлення прихованих можливостей.

Але на практиці процес оцінки ускладнюється тим, що подібно до відсутності єдиного визначення даного поняття, не існує і консенсусу щодо алгоритму та методу оцінки. Різні дослідники пропонують піддавати аналізу різні структурні складові, використовуючи при цьому різні показники. Крім того нерідко опис методики оцінки економічного потенціалу завершується оцінкою окремих складових, без зведення результатів у єдиному показникові.

Дану проблематику у роботі «Методичний підхід до оцінки економічного потенціалу підприємства» підіймають С. Кобець та О. Ващенко, пропонуючи власне бачення процесу оцінки економічного потенціалу на основі методичного підходу. Автори пропонують проводити комплексну оцінку даної категорії за цілісним алгоритмом, що складається із шести етапів. Схематичний вигляд процесу оцінки за методичним підходом наведено на рис. 1 [2, с. 80–81].

Рис. 1. Методичний підхід до оцінки економічного потенціалу підприємства
Джерело: створено автором за [2, с. 81–82]

На першому етапі суб'єкт оцінки має визначити структурні складові економічного потенціалу. Для найбільш повної оцінки ЕПП виробничого підприємства доцільно визначати його структурні складові на основі основних підсистем такого суб'єкта господарювання. Відтак вважаємо за доцільне віднести до структури економічного потенціалу виробничого підприємства: виробничий, трудовий, фінансовий, інвестиційний та маркетинговий потенціали.

На другому етапі перед суб'єктом оцінки постає завдання вибору показників для оцінки кожного структурного елементу. В ході визначення показників оцінки важливо пам'ятати, що чільне місце у загальному потенціалі виробничого підприємства належить виробничому потенціалу, як основі забезпечення його життєздатності та конкурентоспроможності, а тому саме цей структурний елемент має бути досліджений найбільш повно. Перелік запропонованих показників для оцінки складових ЕПП наведено в табл. 2.

На третьому етапі необхідно визначити значення за бальною шкалою відповідно до можливого значення кожного показника. При встановленні відповідності між бальною шкалою та отриманими значеннями важливо врахувати, що деякі показники мають нормативні значення, деякі варто оцінювати враховуючи галузеву ситуацію та

оцінку аналогічних показників у конкурентів. Обираючи вимірність бальної шкали доцільно зупинитись на максимальних значеннях у 3 або 5 [2, с. 85–86].

Таблиця 2

Показник оцінки структурних елементів економічного потенціалу виробничого підприємства

Структурний елемент ЕПП	Показник оцінки
Виробничий	Коефіцієнт зносу/ оновлення/ придатності ОЗ
	Фондовіддача
	Коефіцієнт оборотності оборотних коштів (ОК) / оборотних запасів
	Коефіцієнт придатності нематеріальних активів (НА)
	Коефіцієнт виробничої віддачі нематеріальних активів
	Рентабельність: ОЗ; ОК; НА
Трудовий	Фондоозбросність
	Коефіцієнти: оновлення/ вибуття/ плинності/ сталості
	Зарплатовіддача
Фінансовий	Коефіцієнти абсолютної та поточної ліквідності
	Коефіцієнти автономії та фінансового левериджу
	Рентабельність активів
Інвестиційний	Рентабельність власного капіталу
	Відсоток власного капіталу, %
	Коефіцієнт покриття необоротних активів власним капіталом
Маркетинговий	Розрахунок та побудова матриці зростання (частки ринку)

Джерело: створено автором за [2, с. 81–83; 3]

Протягом четвертого етапу шляхом сумування результатів бальної оцінки попереднього етапу визначається рівень потенціалу кожного структурного елемента ЕПП.

На п'ятому етапі відбувається визначення комплексного показника ЕПП виробничого підприємства. Розрахунок такого показника відбувається шляхом згортки балів за всім структурними складовими за формулою 1 [2, с. 86–87].

$$K_{EП} = \sqrt[n]{K_1 \times K_{i+1} \times \dots \times K_n}, \quad (1)$$

де K_{EP} – комплексний показник економічного потенціалу підприємства;

K_i – комплексний показник відповідних структурних складових ЕПП;

n – кількість складових

На завершальному етапі оцінки економічного потенціалу виробничого підприємства відбувається інтерпретація одержаного показника та надається ряд рекомендацій щодо можливих механізмів його поліпшення [2, с. 86].

Отже, підсумовуючи вище сказане можна зазначити, що економічний потенціал підприємства є прикладною категорією, що здатна комплексно відобразити ефективність ведення господарської діяльності виробничого підприємства. До структурних складових ЕПП виробничого підприємства доцільно віднести: виробничий, трудовий, фінансовий, інвестиційний та маркетинговий потенціали. Процес оцінки економічного потенціалу здійснюється за алгоритмом, що складається із шести етапів, на основі бальної оцінки його складових елементів.

Література:

1. Гулик Т., Чупахін О. Сутність потенціалу підприємства. *Розвиток форм і методів сучасного менеджменту в умовах глобалізації*. 2020. С. 89–94. URL: <https://bit.ly/3USKERc>
2. Кобець С., Вашенко О. Методичний підхід до оцінки економічного потенціалу підприємства. *Ефективна економіка*. 2021. № 6. С. 80–87. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/6_2021/80.pdf
3. Кобилецький В. Р., Словник економіко-фінансових показників, коефіцієнтів, індикаторів. *Онлайн-журнал «Financial Analysis online»*. URL: <https://analizua.com/slovník-ekonomichnikh-pokaznikiv>
4. Мешкова-Кравченко Н. Потенціал підприємства як основа забезпечення економічної безпеки. *Вісник ХНТУ*. 2020. № 2. С. 112–117. URL: [http://kntu.net.ua/index.php/ukr/content/download/82042/475706/file/Вісник%20№1\(72\)%20Ч.%20.pdf](http://kntu.net.ua/index.php/ukr/content/download/82042/475706/file/Вісник%20№1(72)%20Ч.%20.pdf)
5. Орехова А. Економічний потенціал підприємства: сутнісні характеристики та структуризація. *Економіка та суспільство*. 2018. № 17. С. 308–313. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/17_ukr/45.pdf